

Chemická facilitace náboženského prožívání

Práce má přiměřený rozsah (odhadem ke stovec normostran), opírá se o dostatečně rozsáhlou a přijatelně vybranou literaturu – převážně českou, je však použito i několik prací anglických a německých.

Autor nashromáždil množství poznatků a názorů týkajících se tématu. Kombinuje čtyři přístupy, které se v jednotlivých částech práce dostávají v různé míře do popředí: (a) přístup vycházející z biochemie, tj. popis různého vlivu různých chemických látek na náboženské prožívání, (b) přístup historický, (c) přístup transkulturní a (d) přístup nábožensko-fenomenologický.

Jde o teoretickou práci převážně kompilační, místy se však autor pouští i do samostatných úvah, zejména ve futurologické části.

Materiál, který nastudoval, reprodukuje autor většinou správně a výstižně, pokud mu to dovoluje odborná průprava, v níž bylo poměrně málo psychologie a ještě méně psychofyziologie či biochemie. Jeho vlastní přímá zkušenost s chemickou facilitací náboženského prožívání je minimální, při přípravě práce se však opíral o osobní zkušenost z kontaktů s mladými lidmi, kteří některé z drog, o něž v práci jde, užívají. Nakonec však Zbyněk Flekal bohužel couvl před uvedením těchto svých poznatků v práci, zbytečně podlehl obavám z toho, co správně označuje jako iracionální dogmatickou hostilitu proti všemu, co překračuje hranice obvyklého.

Největším přínosem jsou podle mého názoru pasáže, kde autor uvádí své vlastní myšlenky a postoje. Tak je tomu zvláště v 5. kapitole. Flekal přitom samozřejmě není vždy originální, ale jde o jeho vlastní formulace a o postoje, k jejichž zastávání ho dovedla vlastní zkušenost a vlastní myšlenky.

Nelze pominout nedostatky předložené práce, které jsou několikerého druhu:

- Nejvýznamnější nedostatek vidím ve slabé logické strukturaci kapitol a podkapitol. Například historické hledisko se opakovaně vrací, kapitolka o askezi v islámu je uvedena vedle obecnější kapitolky o askezi, zatímco měla být její podkapitolou.
- I když autor pro nedostatečnou biologickou průpravu nemůže přesně odlišit mechanismy působení jednotlivých chemických vlivů na psychiku, měl se aspoň rámcově seznámit se skupinami látek, o něž jde. Obecná tvrzení o „omamných látkách“, případně o „ráji“, který je cílem jejich užívání, jsou místy příliš povrchní.
- Mělo být soustavněji pojednáno o biochemickém aspektu působení různých praktik, jako je půst, bdění atd. Místo toho autor odbíhá od tématu k popisu některých rituálů a praktik, kde je tento chemický aspekt v pozadí.
- Není jasně vysvětlen Grofův pojem holotropních stavů, který je pro jeho pojetí klíčový.
- Na řadě míst je argumentace povrchní, vyskytují se nefunkční odbočky, např. na str. 39 k pojmu sociální determinace. Jinde autor sklouzává k populárnímu povídání, jež působí jako „vata“.
- Četné jsou stylistické chyby, např. na str. 7 „výčet dějin“, „okamžiky“ z historie náboženství či „dohledáme“ původ konopí.
- Autorskému chvatu přisuzují formální nedostatky jako nedokončenou větu na konci strany 47, střídání správného „A. Janík“ s chybným „M. Janek“ atd.

Závěr: Autor vykonal dobré dílo, které zaslouží uznání. Nedostatky, které jsem uvedl, jsou způsobeny zčásti tím, že téma je z hlediska jeho studijního programu marginální. Vcelku jsou nedostatky práce vyváženy jejími klady, navrhuji proto známku **velmi dobře (2)**.